

0 Samenvatting

Een uiting als *Ik zag Elsje op de derde verdieping* kan, indien de situatie en de context de toegesprokene voor de interpretatie niet voldoende informatie verschaffen, aanleiding tot een misverstand geven.² Dit betreft de locatie van het subject. Bij de explicitering van de mogelijke interpretaties is het zinvol gebruik te maken van een onderscheiding die niet in de literatuur voorkomt: een onderscheiding naar *niveau*. Ter ondersteuning van de analyse worden argumenten ontleend aan een Afrikaanse en een Romaanse taal. De publikatie vergroot het inzicht in de locatieve aspecten van uitingen en is voorts van belang voor de toegepaste taalwetenschap, met name voor het vertalen van teksten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Taalgebruikssituaties als discussies en interviews leveren tal van interessante momenten op. Dit geldt bijvoorbeeld voor locatieve factoren als de locatie, de plaats van de gesprekspartners en hun onderlinge afstand. Nonverbaal is er dienaangaande meer waar te nemen dan verbaal. Een afstandsprobleem wordt veeleer zwijgend door opzij schuiven opgelost dan met een uiting als (1):

(1) - *Jô, zit niet zo op mijn lip !*

Voor de taalkundige zijn verwoordingen aantrekkelijker, omdat uitingen als basisgegevens meer houvast bieden dan nonverbale momenten, die zo mogelijk voor nog meer uitleg vatbaar zijn dan de verbale.

Tijdens een eerste college in discussietechniek, dat tevens gewijd was aan de kennismaking met het gebouw waarin de universiteit gehuisvest is, deed zich de volgende dialoog voor:

(2) - *Ik zag Elsje op de derde verdieping.*

(3) - *He? En je bent niet boven geweest?*

Degene tot wie uiting (2) is gericht, geeft met zijn uiting (3) te kennen dat er van een misverstand sprake is. Het gaat hier om een locatieprobleem. Voor de verklaring ervan wenden we ons tot de taalkundige theorie. Een ingesteld literatuuronderzoek leert dan dat dit terrein nog slechts tamelijk oppervlakkig bestudeerd is.

1.2 Materieel object

Het misverstand bij uiting (2) heeft betrekking op de locatie van de eerste NP. Daarbij gaat het om de vraag of de spreker zich wel of niet op de derde verdieping bevond. We hebben hier te maken met een geval van homonymie, dat in eerste aanleg verduidelijkt kan worden met de uitingen (4) en (5) uit de volgende dialoog:³

- *Waar kom jij vandaan?*
- *Ik heb gewandeld.*
- *O, ik ook.*
- (4) - *Ik zag die kat weer op de Dam.*
- (5) - *O, ik zag hem op het dak.*

Uiting (4) heeft als meest voor de hand liggende interpretatie die waarbij de spreker en de kat allebei op het Damplein waren. In uiting (5) is het die waarbij de spreker zich op de begane grond en de kat zich op het dak bevond. Analoot hieraan zijn in uiting (2) twee lezingen mogelijk, die zich aldus laten parafrasen:⁴

- (2a) Elsje en ik waren op de derde verdieping; ik zag haar daar;
- (2b) Ik was op de x-de, Elsje op de derde verdieping; ik zag haar daar.

Naar het gesignaleerde verschijnsel verwijzen we als we spreken van locatieve homonymie.⁵

1.3 Probleemanalyse

Dit fenomeen doet zich niet altijd voor: in uiting (4) bijvoorbeeld niet. De vraag rijst dan onder welke condities deze vorm van locatieve homonymie optreedt. Ook dient antwoord te worden gegeven op de vraag hoe het te verklaren is dat het verschijnsel zich dan kan voordoen en in andere gevallen niet.

Verder is het opmerkelijk dat een uiting weliswaar meer dan een interpretatie kan hebben, maar dat er gevallen zijn waarin er zich een als het ware opdringt. Zo is bij de uiting

- (6) - *Ik zag de kat op het dak.*

van de beide lezingen

- (6a) Ik en de kat waren op het dak; ik zag haar daar;
- (6b) Ik was niet, de kat wel op het dak; ik zag haar daar.

de laatste de meest voor de hand liggende. De vraag is waardoor dit zou kunnen komen.

Dat uitingen als (2) en (6) twee verschillende interpretaties hebben, zal voorts verantwoord dienen te worden bij de beschrijving van de onderliggende structuur. Ten slotte zal moeten worden aangegeven wat de relevantie van het onderzoek is.

Het gestelde probleem is derhalve te herleiden tot de volgende probleemstellingen:

- 1 onder welke condities treedt locatieve homonymie op en hoe is dit te verklaren?
- 2 waardoor is van twee of meer interpretaties er een de meest evidente?
- 3 wat is de semantische representatie van de twee interpretaties van een uiting als (2)?
- 4 wat is de relevantie van de verkregen onderzoeksresultaten?

We zullen de probleemstellingen in deze volgorde behandelen.

2 Condities voor locatieve homonymie

2.0 De uitingen (2) en (6) bevatten elk twee NP's, een plaatsbepaling en een verbum finitum. We gaan er hier vanuit dat hun aanwezigheid, aantal e.d. een conditie kunnen vormen en zullen de genoemde zinsdelen achtereenvolgens behandelen.

2.1 NP's

Bezien we een uiting als (7):

(7) - *De kat zat op het dak.*

dan is het duidelijk dat een uiting ten minste twee NP's moet bevatten, wil er locatieve homonymie in kunnen optreden. De NP's behoeven niet per se personen of dieren te noemen of aan te duiden blijkens de uitingen (8) en (9):

(8) - *Hij zag de geranium op het dak.*

(9) - *Hij ontdekte de antenne op het dak.*

Uit de uitingen (6) en (8)-(12):

(10) - *Hij zag jou op het dak.*

(11) - *Hij ontdekte mij in een kuil.*

(12) - *Jij zag hem op het dak.*

blijkt verder dat het er evenmin toe doet of het subject dan wel het direct object naar de spreker of een derde verwijst. Voor de toegesprokene geldt dit slechts als hij door het direct object wordt aangeduid. Is hij het subject van de uiting, dan kent hij de interpretatie, zodat er dan slechts een lezing is.

De mogelijkheid bestaat dat een ander object als tweede NP voorkomt. We bekijken daarom de volgende voorbeelden:

(13) - *Dat meisje stond haar op de brug wel aan.*

(14) - *Dat meisje (ge)leek haar op de brug wel.*

(15) - *Hij gooide haar in de boom de bal toe.*

(16) - *Hij was mij in de vallei £ 10 schuldig.*

De in (13), (14) en (16) weergegeven uitspraken kunnen slechts naar de stand van zaken op het betrokken tijdstip verwijzen, als beide door de NP's genoemde of aangeduide entiteiten zich op de genoemde plaats bevonden.⁶ Bij uiting (15)

doen zich evenwel twee mogelijkheden voor:
het subject bevond zich al dan niet in de boom. De tweede NP kan dus ook een indirect object zijn.

2.2 De locatieve PP

Het spreekt vanzelf dat er in de uiting een plaatsbepaling moet staan. Deze kan naar plaatsen op verschillende hoogten verwijzen blijkens de uitingen (17)-(19):

(17) - *De man ontdekte de jongen in de vallei.*

(18) - *De man ontdekte de jongen achter de trap.*

(19) - *De man ontdekte de jongen op de berg.*

Daar ze alle tot locatieve homonymie kunnen leiden, is het niet belangrijk welke hoogte de locatieve PP aangeeft. Wel van belang is de mogelijke locatie. Zo is bij uiting (20):

(20) - *Hij zag de rivier op de berg;*

de lezing

(20a) Hij en de rivier waren op de berg; hij zag de rivier daar.

onaannemelijk, omdat de entiteit waarnaar het direct object verwijst, zich niet op de door de plaatsbepaling aangegeven locatie bevindt. Aan deze voorwaarde moet ook de eerste NP voldoen, zoals blijkt uit een uiting als (21):

(21) - *Het jongetje zag de ekster in de lucht.*

2.3 Het verbum

Ten slotte gaan we na of het werkwoord een conditie voor het optreden van locatieve homonymie oplevert. We maken daarbij gebruik van de indeling die Dik (1975, p.100 en 1978, p.34) van de 'states of affairs' gegeven heeft, een indeling in 'actions', 'processes', 'positions' en 'states'. We bezien eerst een aantal voorbeelden met 'actions':

(22) - *Hij reed de auto op de brug.*

(23) - *Hij duwde de handkar op de stoep.*

(24) - *Hij duwde de fiest in de kelder.*

(25) - *Hij bouwde zijn huis op een berg.*

(26) - *Hij wierp haar in de boom een bal toe.*

(27) - *Hij gaf haar in de winkel het boek.*

Bij de 'actions' komt locatieve homonymie voor in (23), (24) en (26). Van de uitingen die een bewegingswerkwoord bevatten, behoren daartoe wel (23) en (24), maar niet (22). Uiting (23) kent meer dan een lezing die we aldus kunnen parafraseren:

(23a) Hij en de handkar waren niet op de stoep; zij kwamen op de stoep terecht.

- (23b) Hij en de handkar waren niet op de stoep; hij bleef van de stoep, de handkar kwam op de stoep terecht.

Deze uiting heeft een versie - de laatste namelijk - waarbij de NP's zich op verschillende locaties bevinden. Voor een dergelijke lezing is vereist dat er tussen de door de NP's genoemde of aangeduide entiteiten een zekere distantie bestaat. Aan deze voorwaarde voldoet ook uiting (24). In uiting (22) daarentegen ontbreekt die distantie, doordat de door het subject aangeduide persoon *de auto* verplaatst, terwijl hij zich in dit voertuig bevindt.

De voorwaarde is bij de uitingen die een transfer-werkwoord bevatten, wel vervuld in (26), maar niet in (27). In het eerste geval bevinden beide personen zich niet per se op dezelfde locatie, in het laatste geval wel.

Bevat de uiting een werkwoord met accusativus effectivus, zoals (25), dan is er van distantie in de hier bedoelde zin geen sprake. De aard van de door het werkwoord genoemde handeling brengt met zich dat de entiteiten waarnaar de NP's verwijzen, zich op dezelfde locatie bevinden.

We gaan nu na of het beeld bij 'processes' eender is. Dik (1978, p.34) geeft te kennen dat een bepaald predikaat in verschillende 'states of affairs' gebruikt kan worden. Daarbij vat hij zinnen als (28) en (29) als 'states' op:

(28) *John saw a beautiful bird.*

(29) *John tasted the wine in the soup.*

Het staat te bezien of dit zonder meer juist is. Het is onbekend wat voor tijdsnotie Dik bij het citeren van de zinnen in zijn gedachten had: de zinnen bevatten afgezien van de informatie die *saw* verschaft, dienaangaande geen aanwijzing. Maar het is mogelijk de zinnen op te vatten als 'states of affairs' die de overgang vanuit andere 'states of affairs' aangeven. Ze kunnen dan *suddenly* bevatten, dat een verandering markeert:

(28a) *Suddenly, John saw a beautiful bird.*

(29a) *Suddenly, John tasted the wine in the soup.*⁷

Zo opgevat zijn het 'processes'.

In de volgende voorbeelden kan locatieve homonymie optreden:

(30) - *Hij zag (ineens) de jongen in de winkel.*

(31) - *Hij ontdekte het meisje in de vallei.*

(32) - *De blinde voelde (ineens) de ander onder aan de trap.*

Maar ook hier geldt de eis van de distantie blijkens de uitingen (33) en (34):

(33) - *De ziende voelde de ander onder aan de trap.*

(34) - *Hij rook de vislucht op de gang.*

Bij 'positions' en 'states', zoals in de uitingen (35) en (36):

(35) - *Hij blijft die jongens op zijn werk de baas.*

(36) - *Zij heet op school Johanna.*

treedt locatieve homonymie niet op. De verklaring voor (35) betreft de distantie. In uiting (36) verwijzen de NP's naar een en dezelfde persoon.

Samenvattend kunnen we concluderen dat uitingen, wil er locatieve homonymie kunnen optreden, aan de volgende condities moeten voldoen:

- 1 er moeten ten minste twee NP's in staan, die naar verschillende entiteiten verwijzen;
- 2 het subject mag niet de toegesprokene zijn;
- 3 een van de NP's is het subject, de andere het direct of indirect object;
- 4 de door de NP's genoemde of aangeduide entiteiten moeten zich kunnen bevinden op de door de plaatsbepaling aangegeven locatie;
- 5 het werkwoord moet zodanig een dynamische 'states of affairs' noemen dat er tussen de in 4 bedoelde entiteiten de nodige distantie kan optreden.

3 Evidente interpretatie

Het gaat in dit artikel om taalgebruiksgevallen waarin de situatie en de context de toegesprokene niet genoeg informatie verschaffen om de aangeboden uiting op één manier te kunnen interpreteren. Het wonderlijke is nu dat er tal van gevallen van locatieve homonymie voorkomen waarin weliswaar verschillende lezingen mogelijk zijn, maar waarbij er zich een als de meest voor de hand liggende opdringt. Daarvoor bekijken we de uitingen (37)–(41):

(37) - *Hij zag de vis op de brug.*

(38) - *Hij zag de Fokker Friendship in de lucht.*

(39) - *De hond zag mij op het dak.*

(40) - *De vogel zag de kat op het dak.*

(41) - *Ik zag de kat op het dak.*

Uiting (37) correspondeert met lezingen die we aldus kunnen parafraseren:

(37a) Hij was op de brug, de vis was op de brug; hij zag de vis.

(37b) Hij was op de brug, de vis was elders (niet op de brug); hij zag de vis.

(37c) Hij was elders (niet op de brug), de vis was op de brug; hij zag de vis.

Expliciteren we dit *elders* met behulp van termen van verschillende niveaus, dan krijgen we de parafrases:

(37a) Hij was op de brug, de vis was op de brug; hij zag de vis.

(37d) Hij was op de brug, de vis was in het water; hij zag de vis.

(37e) Hij was op de brug, de vis was in de lucht; hij zag de vis.

(37f) Hij was in het water, de vis was op de brug; hij zag de vis.

(37g) Hij was in de lucht, de vis was op de brug; hij zag de vis.

Onder deze versies zijn er die we geneigd zijn uit te sluiten als mogelijke interpretaties: (37e)–(37g). We achten het onwaarschijnlijk dat *de vis* (37e) dan wel *hij* (37g) zich in de lucht bevinden en evenzeer dat *hij* in het water was en *de vis* op de brug (37f). Het zijn plaatsen waar we de bewuste entiteiten niet of niet in eerste instantie verwachten aan te treffen. Dat geldt ook voor lezing (37a), waarbij we de indruk krijgen dat er met de vis iets ongewoons aan de hand is, dat hij gevangen of dood is. Het meest voor de hand ligt de inhoud van (37d), waarbij de

vis in zijn gewone element is, het water.

We geven nu een paar lezingen voor elke van de uitingen (38)–(41):

- (38a) Hij en de Fokker waren in de lucht; hij zag de Fokker.
- (38b) Hij was op de grond, de Fokker in de lucht; hij zag de Fokker.
- (39a) De hond en ik waren op het dak; de hond zag mij.
- (39b) De hond was op de grond, ik op het dak; de hond zag mij.
- (40a) De vogel en de kat waren op het dak; de vogel zag de kat.
- (40b) De vogel was in de lucht, de kat op het dak; de vogel zag de kat.
- (41a) Ik en de kat waren op het dak; ik zag de kat.
- (41b) Ik was op de begane grond, de kat op het dak; ik zag de kat.

In de versies (38b) en (41b) bevinden de aangeduide personen zich op plaatsen waar we hen verwachtten, in (38a) en (41a) niet. Hetzelfde geldt voor de hond en de vogel in respectievelijk (39b) en (40b). Wat de meest evidente versie is, blijkt af te hangen van wat voor een bepaalde entiteit het gebruikelijke territorium is. Bieden de situatie en de context de toegesprokene onvoldoende houvast voor de interpretatie van een uiting met locatieve homonymie, dan kiest hij, wat het niveau betreft, blijkbaar die interpretatie voor de door het subject en het direct of indirect object genoemde of aangeduide entiteiten, die het best past bij hun gebruikelijke territoria.

4 Onderliggende structuur

4.1 Semantische representatie

Het verschil tussen twee lezingen zal in de onderliggende structuur van beide versies verantwoord moeten worden en de vraag is op welke wijze dat bij locatieve homonymie zou kunnen geschieden. We zullen hier een oplossing geven voor de uiting

(42) - *Herman wierp Gwendoline in de boom de bal toe.*

Deze uiting laat zich zo parafraseren:

- (42a) Herman en Gwendoline waren in de boom; hij wierp haar de bal toe.
- (42b) Herman was op de grond, Gwendoline in de boom; hij wierp haar de bal toe.

We kunnen (42b) ook zo weergeven:

- (42c) Herman op de grond wierp Gwendoline in de boom de bal toe.

Geven we het niveaoverschil met behulp van L(evel) weer en onderscheiden we daarbij L_0 = de begane grond en L_1 = de boom, dan kunnen we (42c) vervangen door:

- (42d) Herman op L_0 wierp Gwendoline op L_1 = de boom de bal toe.

Daar het hier een transfer-werkwoord betreft, kunnen we gebruik maken van een thematische analyse als die van Gruber (1965;1967) en Jackendoff (1972, p. 25-46), bijvoorbeeld zoals we die aantreffen bij Verkuyl (1974, p.201).

(43) DO (NP₁, (f (NP_i, NP_j, NP_k)))

Passen we deze op (42d) toe, dan krijgen we, als we even afzien van tempus, aspect en niveaus:

(43') DO (*Herman*, (PHYSICAL CHANGE (*d bal*, *Herman*, *Gwendoline*)))

We moeten dan nog aangeven dat de niveaus van de NP₁ en de NP₃ verschillen:

(43'') DO (*Herman* at L₀, (PHYSICAL CHANGE (*d bal*, *Herman*, *Gwendoline* at L₁ = *d boom*)))

De andere lezing, (42a), heeft analoog hieraan als semantische representatie:

(44') DO (*Herman* at L₁, (PHYSICAL CHANGE (*d bal*, *Herman*, *Gwendoline* at L₁ = *d boom*)))

4.2 Een onafhankelijk argument

De vraag rijst of er naast het verschijnsel dat we locatieve homonymie genoemd hebben, nog termen aanwezig zijn om het niveauverschil in de semantische representatie op te nemen.

Een argument hiervoor vinden we in een van de Chadic talen, zoals die in Noord-Kameroen en noordoostelijk Nigeria door de Kapsiki gesproken wordt. Het gaat hier om de werkwoorden *kadzə* en *kasa*, de infinitieven van respectievelijk *gaan* en *komen*.⁸

Gaat een Kapsiki uit Mogadé naar Sir, dan zal hij zeggen:⁹

(45) - /dza sir/

Gaat hij daarentegen naar Kamalé, dan zegt hij:

(46) - /dzawa kamale/

Vertrekt hij van Mogadé naar Roumsou of Gouria, dan luiden zijn woorden:

(47) - /dzi : rumsu/

(48) - /dziwi guria/

En gaat hij de berg op, dan zal hij zeggen:

(49) - /dzəmə Rwəmə/

De wijze waarop het gaan wordt uitgedrukt, wordt bepaald door de plaats waar de Kapsiki heen gaat. De tocht van Mogadé naar Sir is er een van vijftien kilometer over heuvels en door dalen, waarbij de Kapsiki ongeveer honderd meter daalt. Uiting (45) heeft als parafraze:

(45a) Ik ga enigszins dalend naar Sir.

Om van Mogadé naar Kamalé in Nigeria te komen moet de Kapsiki de helling af, zodat (46) te parafraseren is als:

(46a) Ik ga sterk dalend naar Kamalé.

Roumsou ligt even hoog als Mogadé, zodat we uiting (47) zo kunnen parafraseren:

(47a) Ik ga op gelijke hoogte blijvend naar Roumsou.

Om in Gouria te komen moet de Kapsiki uit Mogadé enigszins stijgen en voor de berg moet hij steil omhoog, wat als parafrases oplevert:

(48a) Ik ga enigszins stijgend naar Gouria.

(49a) Ik ga steil omhoog de berg op.

Uiting (49) heeft als figuurlijke betekenis dan nog:

(49b) Ik klim de hemel in.

Wat hier voor *kadzə* (*gaan*) is opgemerkt, geldt mutatis mutandis voor het gebruik van *kasa* (*komen*). Wanneer een Kapsiki over een van beide bewegingen spreekt, laat zijn taal hem geen mogelijkheid om de uitdrukking van het hoogteverschil achterwege te laten. Dit zal dan ook in de onderliggende structuur verantwoord dienen te worden: het level-onderscheid in de semantische representatie is noodzakelijk.

Voor de weergave van de uitingen (45)–(49) kan gedacht worden aan parafraseringen als:

(45b) Ik at L_0 ga naar L_{-1} = Sir

(46b) Ik at L_0 ga naar L_{-2} = Kamalé

(47b) Ik at L_0 ga naar L_0 = Roumsou

(48b) Ik at L_0 ga naar L_1 = Gouria

(49c) Ik at L_0 ga naar L_2 = de berg

5 Relevantie

Met het zojuist gegeven argument hebben we al aangegeven dat het level-onderscheid van theoretisch belang is. Het is ook bruikbaar ter verduidelijking van een probleemgeval met slechts een NP dat Kraak & Klooster (1968, p. 220-222) noemen:

(50) - *De jongen klimt in de boom.*

Vatten we *in de boom* als plaatsbepaling op, dan kunnen we (50) met niveaus aldus weergeven:

(50a) De jongen at L_1 klimt at L_1 = de boom.

Als we de locatieve bepaling daarentegen als richtingsbepaling beschouwen, kunnen we (50) zo parafraseren:¹⁰

(50b) De jongen at L_0 klimt van L_0 naar L_1 = de boom.

Behalve theoretisch is het level-onderscheid praktisch van belang. Is een Parisienne komend van het Palais Chaillot de Rue Raynouard ingeslagen, dan kan iemand over haar opmerken:

(51) - *Ze loopt in de Rue Raynouard.*

Hetzelfde kan hij zeggen, als zij bij de Rue Gros de Rue Raynouard is ingeslagen en in dezelfde richting Auteuil verder in gaat. In het Frans daarentegen zou niet dezelfde zin gebruikt worden. In het eerste geval luidt het equivalent:

(52) - *Elle monte la rue Raynouard.*

en in het laatste geval:

(53) - *Elle descend la rue Raynouard.*

De Rue Raynouard stijgt namelijk vanaf het Palais Chaillot en daalt vanaf een zijstraat, de Rue Gros, betrekkelijk snel vrij scherp. Wie de Nederlandse uiting in het Frans weergeeft, moet dit hoogteverschil in zijn vertaling verdisconteren. Dit geldt niet alleen voor het Frans. In uitingen als (54) en (55):

(54) - *Ik zag de vis op de brug.*

(55) - *Ik zag de boom op de berg.*

met als parafrasen:

(54a) Ik was op de brug, de vis in het water; ik zag de vis.

(54b) Ik en de vis waren op de brug; ik zag de vis.

(55a) Ik was op de berg, de boom in het dal; ik zag de boom.

(55b) Ik en de boom waren op de berg; ik zag de boom.

heeft het Engels in de a-versies een ander voorzetsel dan in de b-versies. In de a-versies, dus in de interpretaties waarin van een niveauverschil sprake is, wordt in het Engels *from* gebruikt:

(56) - *I saw the fish from the bridge.*

(57) - *I saw the tree from the mountain.*

In de b-versies wordt *on* gebruikt:

(58) - *I saw the fish on the bridge.*

(59) - *I saw the tree on the mountain.*

Bij vertalingen in het Engels en het Frans dient dus met het level-onderscheid rekening te worden gehouden.

6 Conclusies

Als de situatie en de context de toegesprokene te weinig informatie verschaffen om een gegeven uiting te interpreteren, kan homonymie optreden. Locatieve homonymie die betrekking heeft op niveauverschillen, komt voor in uitingen met ten minste twee NP's, een subject (dat niet naar de toegesprokene verwijst) en een

direct of indirect object, die naar verschillende entiteiten verwijzen. Zij moeten zich daarbij kunnen bevinden op de door de plaatsbepaling aangegeven locatie. Bovendien moet het werkwoord zodanig een dynamische stand van zaken noemen dat er tussen de entiteiten waarnaar de desbetreffende NP's verwijzen, een zekere distantie kan voorkomen.

Bij onvoldoende inlichtingen voor de uitleg kiest de toesprokene die interpretatie voor het subject en het direct of indirect object, die het best past bij hun gebruikelijke territoria.

Ter explicitering van de locatieve homonymie moet het niveauverschil semantisch gerepresenteerd worden. Dit moet ook geschieden bij het gebruik van bewegingswerkwoorden in de taal die de Kapsiki spreken. Het level-onderscheid is theoretisch van belang en levert een bescheiden bijdrage aan de toegepaste taalwetenschap.

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Erasmus Universiteit Rotterdam

Noten

- (1) Ik dank Wouter van Beek voor de voorbeelden die hij aan de taal van de Kapsiki ontleende, Jeanette van Leeuwen voor haar assistentie bij het literatuuronderzoek en Susan Willis voor haar commentaar.
- (2) Onder de context wordt hier verstaan: een of meer uitingen die aan de desbetreffende uiting zijn voorafgegaan.
- (3) De uitingen (4) en (5) zijn als losse zinnen ontleend aan colleges die prof. dr. A. Kraak in 1961 heeft gegeven.
- (4) Waar van twee lezingen gesproken wordt of er twee gegeven worden, hoewel er van de uiting meer te geven zijn, wordt bedoeld op het paar versies dat binnen het bestek van het betoog relevant is.
- (5) Het zal duidelijk zijn dat het hier om een ander geval van locatieve homonymie gaat dan in:
(60) - Ik heb het paleis op de dam gekiekt.
een voorbeeld dat Reichling (1962, p.91) vermeldt.
- (6) Ik beperk mij tot naar waarheid gedane uitspraken.
- (7) Hierop hoop ik in een ander verband terug te komen.
- (8) Van dit volk is een studie gemaakt door Van Beek (1978).
- (9) De notatie geschiedt op basis van Cohen (1961: xiii-xiv).
- (10) L_0 representeert in (50b) de begane grond.

Literatuur

- Beek, W.E.A. van
1978 *Bierbrouwers in de bergen; de Kapsiki en Higi van Noord-Kameroen en Noord-Oost Nigeria*, Utrecht (diss.).
- Cohen, A. e.a.
1961 *Fonologie van het Nederlands en het Fries; inleiding tot de moderne klankleer*, 2^e druk, 's Gravenhage.
- Dik, S.C.
1975 'The semantic representation of manner adverbials', A. Kraak (ed), *Linguistics in the Netherlands 1972-1973*. Assen enz. p. 96-121.
1978 *Functional grammar*, Amsterdam, enz.
- Gruber, J.S.
1965 *Studies in lexical relations* (MIT dissertatie).
1967 *Functions of the lexicon in formal descriptive grammars*, Santa Monica.
- Jackendoff, R.S.
1972 *Semantic interpretation in generative grammar*, Cambridge MA.
- Kooy, J.G.
1971 *Ambiguity in natural language*, Amsterdam, enz.
- Kraak, A.
1975 *Linguistics in the Netherlands 1972-1973*, Assen, enz.
- Kraak, A. & W.G. Klooster
1968 *Syntaxis*, Culemborg, enz.
- Reichling, A.
1966 *Verzamelde studies*, 4^e druk, Zwolle.
- Verkuyl, H.J.
1975 'Een interpretatieve beschrijving van aspecten', *Spektator*, 4, p.190-230.

Nawoord

Deze lezing geeft de eerste indrukken weer bij een onderzoek naar locatieve homonymie en de tekst draagt er de sporen van. Op enkele daarvan ga ik in. Het zou me echter te ver voeren uiteen te zetten waarom ik de term 'uiting' in plaats van 'zin' heb gebruikt.

In de tweede paragraaf is de rol die de plaats van de locatieve bepaling speelt, onvermeld gebleven. Dat de 'state of affairs' bij locatieve homonymie dynamisch moet zijn, berust op een intuïtie. Voor de behandelde vorm van locatieve homonymie heb ik tot nu toe geen tegenvoorbeeld gevonden. In welke richting voorts Dik bij de zinnen (28) en (29) heeft gedacht, is af te leiden uit de tijdsindicatie bij Dik (1975, p.100), waar hij verwoordt wanneer een propositie 'f(x)' een niet veranderende situatie aangeeft.

De vierde paragraaf ten slotte schetst slechts een oplossing voor een uiting als (42). Er zal eerst over de rol van de plaats in de verschillende 'states of affairs' meer bekend moeten zijn, voordat er een gefundeerde oplossing gegeven kan worden.